

ÜÇÜNCÜ MİLLENİUM'UN BİLİMLERİ BAĞLAMINDA SOSYOLOJİ VE TARİH: NE NASIL?

Bilim dünyasında son yıllarda özel bir hareketlenme var. Doğa bilimcileri ve sosyal bilimciler giderek daha sık bir araya geliyor ve 3. Millennium'un bilimini konuşuyorlar. 3. Millennium'da bilimin nasıl olacağı üzerine bizde de değerlendirmeler yapılıyor. Söz konusu hareketliliğin önde gelen adlarından biri bir sosyolog. Uluslararası Sosyoloji Derneğinin 1994-1998 yılları için başkanlığını yürüten Immanuel Wallerstein.

"Modern bilim" in, daha açık bir ifadeyle, modernite projesinin gerektirdiği zihniyet dönüşümünü sağlama görevini üstlenen pozitivist epistemolojinin getirdiği açılımla gelişen modern bilimin, epistemolojik ve metodolojik temelleri ve sayıtlarının eleştirisi önceleri felsefe içinde (Hume ve Kant) sonra da bilimin kendi içinde (Heisenberg) başlamıştı. 20. yüzyılın ilk yarısında bilim, bilimin toplum içindeki işlevi açısından da sorgulanmaya başlanmış, bu bağlamda bir yanda bilim-teknoloji çiftinin kapitalizmin yeniden üretimine katkısına ve yabancılaşmayı hızlandıran yönüne, bir yandan da bilimin sonuçlarının ahlakiliği temelinde bilim adamının sorumluluğuna ilişkin eleştirel değerlendirmeler yapılmaya başlanmıştı.

Modern bilimin eleştirisi, hangi açıdan olursa olsun, tüm bir 20.yüzyıl boyunca süregitmiştir. Bu tartışmada dikkati çeken bir duruş bilim dünyasının örgütsel yapısına 1880'lerde giriş yapmakla birlikte bu dünyaya yerleşmesi 1945'lere kadar uzanan bir süreçte gerçekleşen sosyal bilimler cephesinde sergilenir. Sosyal bilimciler bilime yönelik tüm genel sorgulamaları bazen nesne bazen özne olarak deneyimlemenin yanısıra bir de inceleme konuları olan "insan ve insan birliktelikleri" ile "insana ait olan her şeyi", özetle "sosyal ve tarihsel olan"ı doğa bilimlerini örnek alarak incelemek yönündeki pozitivist talebin gereklerini yerine getirmenin yol açtığı sorunları da deneyimlemek durumunda kalmışlardır. 20. yüzyılın sonlarına geldiği bu dönemde modern bilim eleştirisi geleneği yeni bir uğraktan